

Б. В. Дергалюк,
д. е. н., професор, професор кафедри економіки і підприємництва,
КПІ ім. Ігоря Сікорського
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-8791-9121>
А. М. Роздорожний,
здобувач PhD кафедри економіки і підприємництва,
КПІ ім. Ігоря Сікорського
ORCID ID <https://orcid.org/0009-0008-4338-1022>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.3.58

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ ВІДТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

B. Dergaliuk,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship,
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
A. Rozdorozhnyi,
PhD Student of the Department of Economics and Entrepreneurship
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

THEORETICAL APPROACHES TO THE CONCEPT OF REPRODUCTION OF ECONOMIC POTENTIAL

У статті здійснено аналіз сутності економічного потенціалу та наукових підходів до його відтворення. Запропоновано під економічним потенціалом розуміти стійку сукупність наявних матеріальних і нематеріальних ресурсів в їх кількісно-якісних параметрах наявних та потенційних можливостей та здатності до реалізації поставлених перед суб'єктами відповідного рівня чи соціально-економічною системою загалом стратегічних цілей, у відповідному просторово-часовому континуумі за заданого факторного впливу та з урахуванням інтересів стейкхолдерів. Визначено, що за рахунок своє внутрішньої й зовнішньої, об'єктно-суб'єктної, рівневої природи він є складним об'єктом управління. Процес його відтворення забезпечується динамічним безперервним проходженням станів формування, споживання (використання), накопичення та реалізації економічного потенціалу. Виявлено, що процес відтворення економічного потенціалу найчастіше розглядається через призму класичного, неокласичного, кейнсіанського підходів. Обгрунтовано, що в сучасних умовах відтворення економічного потенціалу має також досліджуватись в контексті парадигми сталого розвитку та з урахуванням сучасного розуміння часово-просторових характеристик соціально-економічних систем. Зазначено, що прикладний інструментарій забезпечення відтворення економічного потенціалу має базуватись на використанні підходів, механізмів та інструментів проєктного, проактивного, антикризового стратегічного управління та "культури сталого розвитку", переосмисленні джерел формування можливостей та способів використання ресурсної компоненти економічного потенціалу.

The article analyzes the essence of economic potential and scientific approaches to its reproduction, which allowed the author to propose that economic potential should be defined as a stable set of available tangible and intangible resources in their quantitative and qualitative parameters of existing and potential capabilities and the ability to realize the strategic goals set for the actors of the relevant level or the socio-economic system as a whole, in the relevant space-time continuum under a given factor influence and taking into account the interests of stakeholders. It is determined that, due to its internal and external, object-subject, and multilevel nature, it is a complex object of management. The process of its reproduction is ensured by the dynamic continuous passage of the states of formation, consumption (use), accumulation and realization of economic potential. It is found that the process of reproduction of economic potential is most often considered through the prism of social reproduction according to the classical (emphasis on reproduction of means of production), neoclassical (emphasis on the mechanism of market self-regulation, supply, demand, pricing, competition), Keynesian (emphasis on consumption) approaches. It is substantiated that in the context of changing patterns of functioning of economic regulation mechanisms, the logic of relations between entities at all levels of the economy, the growing importance of information and technology, while deepening a number of socio-economic and environmental problems, the reproduction of economic potential should also be studied in the context of the sustainable development paradigm, taking into account the current understanding of the time-spatial characteristics of socio-economic systems. It is noted that the applied tools for ensuring the reproduction of economic potential should be based on the use of approaches, mechanisms and tools of project-based, proactive, anti-crisis strategic management and the gradual implementation of a "culture of sustainable development", rethinking the sources of opportunities and attitudes towards the use of the resource component of the components of economic potential.

Ключові слова: економічний потенціал, відтворення, розвиток, сталий розвиток, індекс складності економіки, метавсесвіт, просторово-часовий континуум.

Key words: economic potential, reproduction, development, sustainable development, economic complexity index, metaverse, space-time continuum.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічний потенціал є поняттям, через призму якого розглядається логіка розвитку економічних систем та їх підсистем, взаємозв'язків та взаємозалежностей між усіма їх структурними елементами (глобальна, національні економіки, регіони, види діяльності, суб'єкти господарювання) в конкретно визначені часово-просторові періоди.

Сучасний період є складним і багатоаспектним, формуючи, з одного боку, умови до розвитку на принципово нових цивілізаційних засадах, закладаючи підвалини до змін в структурі соціально-економічних відносин, принципах та умовах взаємодії між економічними агентами, зміщуючи акценти в детермінантах досягнення конкурентних переваг на принципах сталості, раціональності, інновативності, збалансуванні економічних, соціальних та екологічних параметрів, а, з іншого, характеризується поглибленням кризових явищ, наростанням геополітичної конфліктності, зростанням прірви між складними й простими економіками, подальшим вичерпанням обмежених економічних ресурсів. Відбуваються швидкі й складні зміни в структурі продуктивних сил та виробничих відносин, інституційних підвалинах регуляторних механізмів соціально-економічних процесів.

Економіки та їх суб'єкти стоять перед задачами прискореної адаптації до нових "правил гри" та, відповідно, способів відтворення власного економічного потенціалу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання змісту та структури економічного потенціалу є предметом досліджень широкого кола науковців. Серед них: Н. Краснокутська, А. Лисенко, Т. Челомбітько, О. Басюк, В. Семенова, І. Жувагіна та ін. Особливості відтворення економічного потенціалу аналізуються в роботах таких науковців, як: С. Остапенко, О. Смірнов та О. Нігай, Л. Запорожцева, Ю. Маришева, Ю. Ткачова, А. Кудінова. І. Стец, О. Соловйов та ін. Науково-прикладні та методологічні підходи до розуміння природи сучасних економічних систем, їх структурних елементів, детермінант розвитку, що становлять інтерес в рамках даного дослідження представлено в працях М. Кравченко, Н. Олійника, Є. Буряка, К. Редько, А. Чорновола, А. Орленка, Е. Холден, М. Едвардса та ін.

Незважаючи на широке коло досліджень сутності економічного потенціалу, питання його відтворення в су-

часних умовах з урахуванням динаміки розвитку, потреб та обмежень, чинників даного процесу, забезпечення умов ефективності в контексті соціально-економічного розвитку, в т.ч. шляхом удосконалення прикладного інструментарію управління та регулювання вимагають свого подальшого дослідження та обґрунтування.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз наукових підходів до сутності поняття відтворення економічного потенціалу. Для досягнення мети в дослідженні було визначено змістовні аспекти розуміння змісту поняття економічних потенціал та підходів до його структурування, а також відтворення. Крім того, було охоплено та проаналізовано наукові підходи, які з нових позицій дозволяють характеризувати економічну систему і, відповідно, параметри та умови відтворення її економічного потенціалу, в т.ч. при структурній декомпозиції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У роботі [1] авторами на підставі проведеного аналізу визначено, що від введення в обіг терміну "економічний потенціал" він вже безпосередньо розглядався з позицій можливостей (спроможності) економічної системи та її підсистем і елементів забезпечувати реалізацію виробничо-економічної діяльності, випуск продукції, а також задоволення потреб різних категорій населення чи суспільних потреб, розвиток виробництва та споживання [1, с. 5]. Поступово поняття економічного потенціалу наповнювалось новими характеристиками, досліджувалась та описувалась його внутрішня видова структура, а також залежно від рівня аналізу економічної системи, систематизувались чинники впливу на нього.

Так, у найбільш загальному вигляді А. Лисенко та А. Коряк на основі аналізу визначень економічного потенціалу різних рівнів та підсистем економіки пропонують розуміти під ним "сукупність ресурсів і можливостей, що з розвитком продуктивних сил та економічних відносин можуть бути максимально використаними у процесі вирішення стратегічних завдань" [2, с. 225]. Визначення враховує рівневість економіки, ресурсну та ймовірнісну природу потенціалу, а також елемент і кількісного і якісного характеру (розвитку). В основу визначення вже закладено вектор такого розвитку та відповідні концепції: ресурсно-виробничу, ресурсно-стратегічну, виробничо-стратегічну, ресурсно-виробничо-стратегічну. Проте, на наш погляд, дані концепції потребують більш змістовного обґрунтування свого змісту та прикладних аспектів застосування з урахуванням складної природи еволюції й розгортання економічних відносин в сучасних умовах розвитку.

У Н. Краснокутської, наприклад, в частині розуміння змісту економічного потенціалу на рівні підприємств визначення містить такі важливі характеристики як: система ресурсів та компетенцій, створення результату для стейкхолдерів, бізнес-процеси [3].

Т. Челомбітько, з чим можна погодитись, вказує на необхідність дослідження економічного потенціалу як системи з урахуванням різних підходів до аналізу її структури, вказуючи на найбільше поширення у науковій літературі серед них ресурсно-функціонального [4,

с. 230]. При цьому авторський аналіз базується на ідентифікації внутрішньої та зовнішньої структур економічного потенціалу та виокремленні його рис (структурність або складність, комунікативність, ієрархічність, здатність до розвитку, пріоритетність інтересів залежно від рівня) як складної динамічної та ієрархічної системи, яка "залежить від оптимального поєднання окремих видів економічних ресурсів, залучених у виробничий процес, рівня організації та ефективності системи управління" [4, с. 232].

З урахуванням зазначеного можемо узагальнити, що, маючи складну структуру та логіку взаємозв'язків та взаємозалежностей між своїми структурними елементами економічний потенціал є системою, комплексним, складним, динамічним об'єктом управління й регулювання, що відтворюється в процесі їх реалізації. При цьому параметр рівності економічного потенціалу як складної системи визначає її здатність до синергії, саме тому, потенціал вищого рівня не є простою сумою потенціалів нижчого. На такій його властивості зроблено акцент в роботі [5, с. 4]. Крім того, характеристика даної системи як динамічної та відкритої актуалізує дослідження його відтворення саме у контексті факторного впливу та здатності системи адаптуватись до нього.

Відтворення потенціалу в наукових дослідженнях розглядається з різних позицій та відповідно до структурних (за складовими та рівнями) характеристик. Економічні словники, зокрема [6, с. 47] визначають його як цикл "виробництво-обмін-споживання", стадії якого описують етапи руху економічного продукту від його створення й до споживання у міру зміни в часі.

Наприклад, у роботі [7, с. 2] поняття відтворення використовується по відношенню до трудового потенціалу й визначається як форма його руху, розвитку. При цьому автор вказує, що етапами даного процесу є формування потенціалу у кількісно-якісному вираженні, його розподіл за сферами й видами діяльності, а також використання або реалізація відповідно до потреб суб'єкта економічних відносин [7, с. 2].

У дослідженні [8, с. 120] вказується по відношенню до трудового потенціалу, що його відтворення реалізується у фазах виробництва, розподілу, обміну та споживання, тобто відповідає етапам (фазам) процесу суспільного відтворення.

О. Смірнов та О. Нігай відтворення економічного потенціалу суспільства розкривають через закономірності функціонування економік країн в умовах ринкових відносин, призму показників конкурентоспроможності [9]. Порівняння країн за даними показниками дозволяє ідентифікувати фазу розвитку, динаміку руху країн в кількісних та якісних показниках.

С. Остапенко розкриває зміст відтворення економічного потенціалу економіки та її суб'єктів через призму закономірностей розвитку та еволюції економічних систем, їх регуляторних механізмів. При цьому автор визначає умови нормального процесу суспільного відтворення відповідно до потреб суспільства у часово-просторовому континуумі за різних умов співвідношення в структурі регуляторних механізмів економіки [10]. На прикладі сільського господарства України автор визначає можливості як простого, так і розширеного відтворення економічного потенціалу,

а також роль інституцій держави та її регуляторних механізмів у даному процесі.

В роботі Л. Запорожцевої, Ю. Маришевої та Ю. Ткачової представлено дещо інший підхід до сутності відтворення економічного потенціалу (на рівні підприємств). Авторки аналізують взаємозв'язок та вплив кризових явищ на відтворення економічного потенціалу й визначають відповідні напрями цього процесу наступним чином [11, с. 915]: просте відтворення, яке можна охарактеризувати через постійні обсяги оновлення спожитих факторів виробництва й забезпечення безперервності роботи; розширене відтворення, що передбачає кількісно-якісний розвиток факторів виробництва й інших складових самого потенціалу, здатних за таких умов забезпечувати більшу ефективність діяльності. Крім того, вказують на роль менеджменту у процесі забезпечення розширеного відтворення навіть за умов кризових явищ, які змушують суб'єктів господарювання шукати як точки балансування, утримання позицій, так і, власне, зростання та розвитку. В той же час, авторський підхід не акцентує увагу на звуженому відтворенні, яке, власне, характерне для кризових періодів, а також на напрямках зростання: екстенсивному та інтенсивному.

В контексті дослідження А. Кудінової можемо визначити, що сучасна економічна система та закономірності її розвитку не можуть бути повною сірою описані в термінології усталеного теоретичного мейнстріму, тобто суто в категоріях виробництва засобів виробництва, ринкових відносин, попиту і пропозиції, конкуренції та ціноутворення чи формування й розвитку виробництва задля забезпечення власне споживання [12, с. 29]. Мова про те, що трансформації сучасних нам економічних систем призвели до значних змін у виробничих відносинах та продуктивних силах суспільства, торкнулись всіх фаз процесу суспільного відтворення: виробництва, розподілу, обміну та споживання, що, з однієї сторони, проявляється зростанням економічної відкритості, а з іншої, призводить до подальшого узалягнення економік одна від одної [12, с. 32]. Підтверджують це й результати досліджень [13; 14], в рамках яких йде мова про економічний потенціал технологій метaproстору (metaverse) і його вплив на розвиток (відтворення) потенціалів суб'єктів сучасної соціально-економічної системи на якісно новій основі. Вже сьогодні ми спостерігаємо його вплив на економіку і зміну бізнес-моделей, зростає його роль в освіті, бізнесі, комерції та інших сферах. Він формує нові можливості щодо прийняття управлінських рішень на всіх рівнях, в т.ч. в сфері державного управління та регулювання, відтворення економічного потенціалу сучасної глобальної економіки, національних економік та їх суб'єктів.

Окремо варто відзначити, що розуміння змісту економічного потенціалу та процесу його відтворення варто переосмислити і з позицій часово-просторових характеристик. В роботі М. Кравченко [15] надано їх обґрунтування в якості ідентифікаційних характеристик економічних систем та на цій основі й атрибутів підприємств. Відповідно вони, на нашу думку, можуть слугувати основою для ідентифікації фаз відтворювального процесу економічного потенціалу, його параметрів, досягнутого рівня, детермінант впливу та застосування

відповідних механізмів управління через призму часових параметрів позитивної та негативної динаміки, функціональної та адміністративної просторових площин [15, с. 35—36].

Увагу з позицій відтворення економічного потенціалу варто приділити концепції сталого розвитку [16], яка за своєю суттю відображає підхід до інтенсивного процесу відтворення, де якісні параметри є первинними по відношенню до кількісних. Мова про раціональне використання обмежених економічних ресурсів, збалансування інтересів суб'єктів соціально-економічних відносин за економічним, екологічним та соціальним векторами. Дана концепція враховує, крім іншого, у процесі відтворення принципи інклюзії, відкритості, стратегічної орієнтації, новаторства як основи розвитку, а також необхідності удосконалення механізмів управління та регулювання, формування в суспільстві "культури сталого розвитку", що має бути імплементована в соціально-економічну реальність.

При проведенні паралелей між досягнутим рівнем розвитку та економічним потенціалом країн, шляхом та підходами до його відтворення можемо також виходити з даних індексу економічної складності. У дослідженні [18] автори вказують, що основними детермінантами успішного розвитку країн з урахуванням аналізу індексу економічної складності, порівняння складних та простих країн виступають освіта, розвинений виробничий сектор, мережі технологічних знань між такими стейкхолдерами, як університети та підприємства, а також висока якість людського капіталу. Ці складові відповідають низці цілей сталого розвитку, а також корелюють з поступовим формуванням в суспільстві культури сталого розвитку, характеризують умови розширеного відтворення його економічного потенціалу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Економічний потенціал є складним поняттям, що найчастіше розглядається в площині ресурсів, можливостей, здатності, результату взаємодії між стейкхолдерами (результату діяльності). В той же час, кожна з вказаних позицій сама по собі розкриває лише один з аспектів природи економічного потенціалу. Економічний потенціал варто аналізувати з позицій усіх визначених елементів, тобто і як сукупність наявних матеріальних й нематеріальних ресурсів в їх кількісно-якісних параметрах наявних та потенційних можливостей та здатності до реалізації поставлених перед суб'єктами відповідного рівня чи соціально-економічною системою загалом стратегічних цілей, у відповідному просторово-часовому континуумі за заданого факторного впливу та з урахуванням інтересів стейкхолдерів. Він має складну системну природу, характеризується відносно стійкою внутрішньою та зовнішньою, а також рівневою структурою та є складним об'єктом управління.

Формування, споживання (використання), накопичення та реалізація економічного потенціалу відбивають віхи дозволяють характеризувати процес та тип його відтворення (відновлення). Цей процес є динамічним та безперервним. Незалежно від рівня економічної системи відтворення економічного потенціалу доцільно розглядати як звужене, просте чи розширене. В рамках усталеного мейнстріму кожен з вказаних типів можна

характеризувати за напрямом розвитку: звужене відтворення — потенціал відтворюється в менших, ніж раніше обсягах; просте — потенціал відтворюється в відносно сталих обсягах; розширене — потенціал відтворюється в більших кількісних обсягах та якісних характеристиках. А також за типом економічного зростання: екстенсивне, яке переважно відображає кількісне нарощення складових потенціалу, та інтенсивне — відтворення на новій якісній основі.

В сучасних умовах відбуваються надстрімкі кардинальні зміни в продуктивних силах та виробничих відносинах, змінюється логіка взаємовідносин між економічними суб'єктами, превалюючи роль відіграють новітні технології, інтелектуальний капітал, інформація. Загалом змінюється парадигма суспільної життєдіяльності, її основу складає усвідомлення подальшого розвитку саме як сталого. Відповідно ці зміни мають відображатись на детермінантах та наукових підходах до відтворення економічного потенціалу та їх прикладній реалізації.

З метою забезпечення сталості та конкурентоспроможності, відтворення економічного потенціалу повинно відбуватись на основі використання сучасних інструментів проєктного, проактивного, антикризового стратегічного управління та поступового імплементації "культури сталого розвитку" у всі без винятку соціально-економічні процеси, переосмисленні джерел формування можливостей та ставлення до використання ресурсної компоненти складових економічного потенціалу.

Ці підходи поряд із врахуванням сучасного розуміння часово-просторових характеристик соціально-економічних систем можуть слугувати основою для обґрунтування сутнісних особливостей, природи та закономірностей процесу відтворення економічного потенціалу та забезпечення сталості його структури, чинників впливу, а також удосконалення підходів до підвищення його ефективності та оцінювання досягнутого рівня.

Література:

1. Дослідження рівня використання економічного потенціалу регіону: Монографія: / За ред. Семенова В.Ф., Руденко О.І. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2012. 150 с. URL: Дослідження рівня використання економічного потенціалу регіону.pdf (oneu.edu.ua)
2. Лисенко А.М., Коряк А.С. Поняття економічного потенціалу та концептуалізація підходів до його трактування. Центральнотрапезський науковий вісник. Економічні науки. Вип. 5 (38), 2020. С. 221—227. URL: [https://economics.kntu.kr.ua/pdf/5\(38\)/25.pdf](https://economics.kntu.kr.ua/pdf/5(38)/25.pdf)
3. Краснотутська Н. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.
4. Челомбітько Т.В. Сучасні підходи до дослідження економічного потенціалу як економічної системи. Проблеми економіки. 2020. № 1 (43). С. 227—233. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-227-233>
5. Жувагіна І.О., Когутенко К.С. Загальнонаукові підходи до формування економічного потенціалу підприємств торгівлі. Ефективна економіка. 2018. № 5. URL: http://www.Economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/35.pdf

6. Словник економіста та підприємця / А.М. Туренко, І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко. Х.: ХНАДУ, 2018. 340 с. URL: [Словник_2018.pdf \(khadi.kharkov.ua\)](#)

7. Соловйов О.Ю. Теоретичні засади відтворення трудового потенціалу підприємства в умовах ринкових відносин. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія: Економічні науки. Вип. 6. 2004. С. 49—54. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/81588633.pdf>

8. Стец І. Відтворення трудового потенціалу. Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. 2008. Вип. 13. URL: <http://dSPACE.wnu.edu.ua/bitstream/316497/26547/1/%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%86%20%D0%86..pdf>

9. Нірай О.О., Смірнов О.О. Проблеми відтворення і розвитку економічного потенціалу суспільства в умовах ринкової економіки. Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету. 2010. Вип. 10, Ч. 2. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84825688.pdf>

10. Остапенко С.О. Роль держави у процесі відтворення потенціалу сільського господарства України. Економіка та держава. 2021. № 11. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.11.131

11. Zaporozhtseva L., Tkacheva A., J. V., Marysheva J. V. Crisis as a Factor of Economic Potential Reproduction of the Company. Advances in Economics, Business and Management Research. Volume 47. International Scientific Conference "Far East Con" (ISC FEC 2018. DOI:10.2991/iscfec-18.2019.221

12. Кудінова А.В. Суспільне відтворення в глобальній економіці: ключові детермінанти трансформації. Бізнес Інформ. 2015. № 5. С. 29—33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_5_5https://about.fb.com/news/2023/05/economic-potential-of-the-metaverse/

13. Christensen L., Robinson A. The Potential Global Economic Impact of the Metaverse. 47pp. URL: [The Potential Global Economic Impact of the Metaverse \(analysis-group.com\)](#)

14. Sherman R. Understanding the Economic Potential of the Metaverse: Global Repory. Meta, May 9, 2023. URL: [Understanding the Economic Potential of the Metaverse | Meta \(fb.com\)](#)

15. Кравченко М.О. Визначення атрибутивних просторово-часових характеристик підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 23. С. 32—37. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2016/8.pdf

16. Edvards M. The growth paradox, sustainable development, and business strategy. Business strategy and Environment. 2021. Vol. 30. Issue 7. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/bse.2790>

17. Олійник Н.М., Манойленко А.М. Індекс економічної складності як інструмент оцінки рівня розвитку та економічного потенціалу країни. Review of transport economics and management. 2020. Вип. 4. С. 48—54. DOI: <https://doi.org/10.15802/rtem2020/213220>

References:

1. Semenov, V.F. and Rudenko, O.I. (2012), Doslidzhennia rivnia vykorystannia ekonomichnoho poten-

tsialu rehionu [Study of the level of utilization of the economic potential of the region], Odes'kyj natsional'nyj ekonomichnyj universytet, Odesa, Ukraine.

2. Lysenko, A.M. and Koriak, A.S. (2020), "The concept of economic potential and conceptualization of approaches to its interpretation", Tsentral'noukrains'kyj naukovyj visnyk. Ekonomichni nauky, vol. 5 (38), pp. 221—227, available at: [https://economics.kntu.kr.ua/pdf/5\(38\)/25.pdf](https://economics.kntu.kr.ua/pdf/5(38)/25.pdf) (Accessed 15 Jan 2024).

3. Krasnokuts'ka, N. (2005), Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka [Enterprise potential: formation and assessment], Tsentr navchal'noi literatury, Kyiv, Ukraine.

4. Chelombit'ko, T.V. (2020), "Modern approaches to studying economic potential as an economic system", Problemy ekonomiky, vol. 1 (43), pp. 227—233. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-227-233>

5. Zhuvahina, I. O. and Kohutenko, K. S. (2018), "General approaches to the formation of economic potential of trade enterprises", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 5, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/35.pdf (Accessed 15 Jan 2024).

6. Turenko, A.M. Dmytriiev, I.A. Ivanilov, O.S. Shevchenko, I.Yu. (2018), Slovnnyk ekonomista ta pidpriiemtsia [Dictionary of the economist and entrepreneur], KhNADU, Kharkiv, Ukraine.

7. Solovjov, O.Yu. (2004), "Theoretical principles of reproduction of the labor potential of the enterprise in the conditions of market relations", Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky, vol.6, pp. 49—54, available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/81588633.pdf> (Accessed 15 Jan 2024).

8. Stets, I. (2008), "Reproduction of labor potential", Ukrain's'ka nauka: mynule, suchasne, majbutnie, vol.13, available at: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26547/1/%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%86%20%D0%86..pdf> (Accessed 15 Jan 2024).

9. Nihaj, O.O. and Smirnov, O.O. (2010), "Problems of reproduction and development of the economic potential of society in the conditions of a market economy", Naukovi zapysky Kirovohrads'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu, vol.10, no. 2, available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/84825688.pdf> (Accessed 15 Jan 2024).

10. Ostapenko, S. (2021), "The role of the government in the resumption process of the ukrainian agriculture potential", Ekonomika ta derzhava, vol. 11, pp. 131—136. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.11.131

11. Zaporozhtseva, L. Tkacheva, A., J. V. and Marysheva, J. V. (2018), "Crisis as a Factor of Economic Potential Reproduction of the Company", Advances in Economics, Business and Management Research, Vol. 47, International Scientific Conference "Far East Con" ISCFC. DOI:10.2991/iscfec-18.2019.221

12. Kudinova, A.V. (2015), "Social reproduction in the global economy: key determinants of transformation", Biznes Inform, vol. 5, pp. 29—33, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_5_5https://about.fb.com/news/2023/05/economic-potential-of-the-metaverse/ (Accessed 15 Jan 2024).

13. Christensen, L. and Robinson, A. (2023), "The Potential Global Economic Impact of the Metaverse", available at: <https://www.analysisgroup.com/globalassets/insights/publishing/2022-the-potential-global-economic-impact-of-the-metaverse.pdf> (Accessed 15 Jan 2024).

14. Sherman, R. (2023), "Understanding the Economic Potential of the Metaverse: Global Repory", Meta, May 9.

15. Kravchenko, M. (2016), "Defining of spatial and temporal attributes of the enterprise", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 23, pp. 32—37, available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2016/8.pdf (Accessed 15 Jan 2024).

16. Edvards, M. (2021), "The growth paradox, sustainable development, and business strategy", Business strategy and Environment, Vol.30, Issue 7, available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/bse.2790> (Accessed 15 Jan 2024).

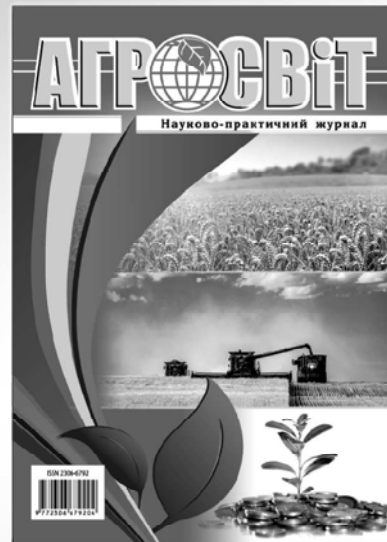
17. Olijnyk, N.M. and Manojlenko, A.M. (2020), "The economic complexity index as an evaluation tool of the development level and economic potential of the country", Review of transport economics and management, vol. 4, pp. 48—54. DOI: <https://doi.org/10.15802/rtem2020/213220>

Стаття надійшла до редакції 26.01.2024 р.

АГРОСВІТ

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292